

การเรียกขวัญคนป่วย: พิธีกรรมของชนเผ่าไทแดง บ้านตะออนใต้
เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
**The Call of the Patient: Ritual of the Tai Daeng tribe, Ban Ta On Tai,
Chiang Kho City, Hoa Phan Province, Lao People's Democratic
Republic**

เฉลิมศักดิ์ บุตรพวง* พอน เพ็งปinya²

Chalermasuk Bootphuang^{1*}, Phon Pengpanya²

¹อาจารย์, สาขาภาษาและวัฒนธรรมลาว หลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

²อาจารย์, สาขาภาษาลาวและวรรณคดี หลักสูตรภาษาลาวและวรรณคดี

คณะภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุพานวงค์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

¹ Lecturer, Lao Language and Culture Department ASEAN Language and Culture Course
Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University, Thailand

² Lecturer, Department of Lao Language and Literature Lao language and literature courses
Faculty of Linguistics Suphanuvong University Lao People's Democratic Republic

*Corresponding author, e-mail: Chalermasuk.b@msu.ac.th

Received 12 June, 2024

Revised 26 August, 2024

Accepted 13 September, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน สปป.ลาว 2) ศึกษาบทเรียกขวัญคนเจ็บในพิธีกรรมของชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ และ 3) หาแนวทางในการอนุรักษ์บทพิธีเรียกขวัญคนเจ็บของชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน สปป.ลาว โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และ ใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักการทางคติชนวิทยา

ผลการศึกษา โดยใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลทางคติชนวิทยา พบว่า 1) ชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ แขวงหัวพัน สปป.ลาว มีวิถีชีวิตที่ติดพันกับการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่รอบตัว เช่น ผีบรรพบุรุษ เจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าผู้รักษาน้ำ มีภาษาพูด(ไทแดง)เป็นของตนเองแต่ไม่ปรากฏภาษาเขียน(ไทแดง)อย่างชัดเจน ส่วนผู้ที่ได้รับการสืบทอดให้เป็นผู้นำพิธีเรียกขวัญคนเจ็บ จะได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษโดยการสอนบทเรียกขวัญแล้วให้จำไม่มีตำราเอกสารบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร 2) เมื่อคนในชุมชนไทแดง บ้านตะออนใต้ มีอาการเจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุว่ามาจากสิ่งใด จะมีความเชื่อที่เกิดจากขวัญในตัวหายไปโดยอาจเป็นการกระทำของผีบรรพบุรุษ เจ้าป่าเจ้าเขา ซึ่งบทเรียกขวัญคนป่วย

ของชนเผ่าไทแดง บ้านตะออนใต้ ได้ปรากฏเนื้อหา 3 เรื่อง ดังนี้ 3.1) การขอร้องอ้อนวอนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3.2) การห้ามขวัญและการบอกเตือนขวัญของคนป่วย 3.3) การเรียกขวัญของผู้ที่เจ็บป่วยนั้นให้กลับมาอยู่กับเนื้ออยู่กับตัว 3) แนวทางการอนุรักษ์ พิธีเรียกขวัญคนเจ็บของชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ เมืองเขียงค้อ แขวงหัวพัน สปป.ลาว ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ทางพิธีกรรมสู่สาธารณชนผ่านการจัดทำเทปบันทึกเสียงบทเรียกขวัญคนเจ็บ เนื่องจากไม่มีการสืบทอดโดยทายาทหรือภาษาเขียน ผู้ที่สนใจหรืออยากเรียนรู้บทเรียกขวัญ จะต้องฟังแล้วจำเพียงเท่านั้น

คำสำคัญ : การเรียกขวัญคนเจ็บ, ชนเผ่าไทแดง, แขวงหัวพัน, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Abstract

This article aims to 1) study the context of the Tai Daeng tribe of Ban Ta On Tai, Chiang Kho City, Hua Phan Province, Lao PDR 2) study the script to call to the wounded in the ritual of the Ban Ta On Tai tribe, and 3) find ways to preserve the script to call to the injured in the Ban Ta Daeng tribe. Southern Ta-on Muang Chiang Kho, Houaphan Province, Lao PDR, using a qualitative research model and folklore data synthesis methods.

The results of the study, using the method of synthesizing folklore data, found that 1) the Tai Daeng tribe of Ban Ta On Tai, Hua Phan Province, Lao PDR, has a way of life that is connected to the worship of sacred things around them, such as Ancestor ghosts, forest lords, mountain lords, water keeper They have their own spoken language (Tai Daeng), but there is no clear written language (Tai Daeng). As for those who have been inherited to lead the ceremony to call on the wounded It has been passed down from the ancestors by teaching the chants and then memorizing them. There are no textbooks, written records. 2) When people in the Tai Daeng community, Ban Ta On Tai, have symptoms of illness without knowing what the cause is. It is believed that it is caused by the disappearance of morality, possibly due to the actions of the ghosts of the ancestors. King of the forest The script for calling the sick people of the Tai Daeng tribe, Ban Ta On Tai, appeared in 3 contents as follows: 3.1) Intercession with sacred things 3.2) Forbidding morale and giving warnings to the sick 3.3) Calling the morale of the sick Those who are sick are returned to live with themselves. 3) Conservation guidelines Ceremony to call for the wounded of the Tai Daeng tribe, Ban Ta On Tai Muang Chiang Kho, Houaphan Province, Lao PDR, including disseminating ritual knowledge to the public through the recording of audio tapes calling for the injured. Because there was no inheritance by heirs or written language. Those who are interested or want to learn the chants You only have to listen and remember.

Keywords: Calling for the injured , Tai Daeng tribe , Houaphan Province, Lao People's Democratic Republic

บทนำ

ขวัญ หมายถึง สติและความมีชีวิตชีวา เป็นสิ่งที่ไม่มีความเป็นตัวตน แต่เชื่อกันว่ามีอยู่ประจำชีวิตของคนมาตั้งแต่เกิด ถ้าขวัญดี ขวัญอยู่กับตัวคนก็จะเป็นปรกติสุข ควบคุมอารมณ์ได้. ถ้าตกใจมากๆ ก็เกิดอาการ ขวัญหนี ขวัญแวน ขวัญบิน ขวัญหาย หรือ เสียขวัญ เมื่อเด็กตกใจผู้ใหญ่มักจะช่วยปลอบและเรียกขวัญให้กลับมาอยู่กับตัว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงจังหวะชีวิตหรือมีการทำสิ่งที่เป็นมงคล เช่น โกงจุก ทำขวัญนาค แต่งงาน ขณะการต่อสู้ในการกีฬา ก็มีการให้ของขวัญแก่เจ้าของขวัญ เพื่อรักษาขวัญไว้ให้อยู่กับตัว. ขวัญ เป็น คำไทยแท้ มีปรากฏอยู่ในภาษาตระกูลไททุกกลุ่ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

คำว่าขวัญ ในความหมายทางโบราณ คือ การเอาผมหรือขนขึ้นเวียนเป็นก้นหอยอีกอย่างหนึ่งก็หมายถึงสิ่งที่ไม่มีความเป็นตัวตน ว่ากันว่ามีอยู่ในชีวิตของคนและสัตว์ตั้งแต่เกิดมา หรือใช้เรียกสิ่งที่ยึด เช่น ลูกคนใดที่เรารักที่สุด ชื่อว่าลูกขวัญ เมียที่รักเรียกว่า เมียขวัญ ของเขาที่นำมาให้ในเวลาทำขวัญหรือนำมาให้เขาทนต์นอมน้ำใจชื่อว่า นาวขวัญ ข้าวบายศรีชื่อว่า ข้าวขวัญ ผู้รู้วิธีทำขวัญชื่อว่า พรหมณ์ หรือการทำพิธีสู่ขวัญ แล้วเอาฝ้ายมาผูกแขนในขวัญมาอยู่กับตัวและจะมีการใช้คำสู่ขวัญนี้ซึ่งเป็นการเชื่อถือของคนลาวมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันก็ยังคงหลงเหลืออยู่อย่างกว้างขวาง ซึ่งในมุมมองแนวคิดเรื่อง“วิญญาณนิยม” (Animism) ได้ให้ความหมายว่า ความเชื่อเรื่องวิญญาณที่สิงอยู่ในวัตถุสิ่งของและธรรมชาติ (Bowen, 2011, p.16)

การเรียกขวัญเป็นการกระทำที่ทำให้ขวัญกลับมาสู่ร่างเจ้าของขวัญ และทำให้อยู่กับตัวตลอดไป วิธีเรียกขวัญ เช่น การขอร้องวิงวอน จนถึงการทำให้ขวัญกลับมาสู่ร่างเจ้าของดั้งเดิม รวมทั้งการเรียกขวัญยังเป็นการทำเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยจากโรคที่ไม่สามารถมองเห็นได้ (Phaethong, 1997)

การเรียกขวัญของประชาชนลาวเป็นความเชื่อและประเพณีที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะชนเผ่าไทแดงกับการเรียกขวัญคนเจ็บป่วย ซึ่งการเรียกขวัญคนเจ็บสามารถโน้มน้าวใจ ช่วยให้กำลังใจและสามารถรักษาคนเจ็บป่วยต่างๆ ให้หายดีได้ ฉะนั้นสังคมลาวปัจจุบันจึงได้นิยมการใช้เรียกขวัญคนป่วย ส่วนชนเผ่าอื่นๆ ในลาวก็ให้ความสำคัญและการใช้เรียกขวัญนี้ก็เพื่อรักษาคนป่วยเช่นเดียวกัน การเรียกขวัญคนป่วยเป็นการเรียกที่มีความสำคัญ ช่วยเสริมสร้างจิตศรัทธาเชื่อที่ได้สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณกาล เป็นการอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นของชนเผ่าไทแดง ให้คนรุ่นหลังได้รู้ ได้เห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรม ฮีตคองประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ของชนเผ่าไทแดงก็คือของคนลาว ในแง่วิชาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเรียกขวัญของชนเผ่าไทแดงที่ไม่มีใครศึกษามาก่อน เพื่อเป็นการเชิดชูวัฒนธรรมและภาษาท้องถิ่นของตน ซึ่งรากฐานของความคิดนี้มาจาก David Hume (1757) ซึ่งมองว่าความเชื่อทางศาสนาเกิดจากอารมณ์ของมนุษย์ที่ต้องการขจัดและเอาชนะความวิตกกังวลที่ซ่อนอยู่ภายในใจกระบวนทัศน์นี้ เน้นอธิบายอารมณ์ของมนุษย์เป็นสำคัญซึ่งบางครั้งถูกนิยามว่าเป็น Emotionalist Approach

(Morris,2006,p.3)

ชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน ก็นับว่าเป็นอีกชนเผ่าหนึ่งของลาวที่อพยพและเคลื่อนย้ายมาพร้อมกับบรรดาชนเผ่าไทแดงในเขตต่างๆของลาว มีภาษา วัฒนธรรม ฮีตคลอง ประเพณีการแต่งกายที่ก็เหมือนกับชนเผ่าไทแดงในทั่วประเทศลาวและยังได้เอาใจใส่ในการปกป้องรักษาวัฒนธรรมฮีตคลองประเพณีอันดีงามของตนก็เหมือนของประเทศชาติไว้อย่างดีด้วย และยังได้ยึดถือพิธีกรรมต่างๆที่ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษอย่างเข้มงวด เป็นต้น นั่นคือการเรียกขวัญ การทำบุญ และการเลี้ยงผีบ้านผีเรือนต่างๆ การเรียกขวัญคนเจ็บป่วยก็เป็นการเรียกอีกอย่างหนึ่งที่เอาใจใส่และปฏิบัติกันมาตั้งแต่ปู่ย่าตายายจนมาถึงปัจจุบันก็ยังปฏิบัติกันอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวันของชนเผ่าไทแดงและในเมื่อมีการเจ็บป่วยต่างๆก็จะไปรักษาอยู่โรงพยาบาล ถ้าไม่ดีขึ้น พวกเขาก็จะหันเข้าสู่การเรียกขวัญ ซึ่งเป็นการรักษาแบบพื้นบ้านหรือการรักษาทางไสยศาสตร์ ตามความเชื่อมาตั้งแต่โบราณ เมื่อมีการเจ็บป่วยชาวโบราณจะชอบมีความเชื่อว่าเป็นผีป่า, ผีดง ผีห้วยลำน้ำเซ, ผีไร่ผิณา, ผีไร่สวนต่างๆเป็นคนมาเอาขวัญไป ดังนั้นจำเป็นต้องได้เรียกขวัญของคนเจ็บป่วยนั้นให้กลับมาอยู่กับเนื้อกับตัวในเมื่อขวัญมาอยู่กับเนื้อกับตัวก็คงจะทำให้ผู้ที่เจ็บป่วยนั้นหายดีจากอาการเจ็บป่วยต่างๆ การเรียกขวัญนับว่าเป็นสิ่งที่ทำให้คนเจ็บป่วยนั้นมีความสุข มีกำลังใจ ฉะนั้นประชาชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้จึงได้ยึดถือการเรียกขวัญนี้เป็นที่พึงทางใจอีกอย่างหนึ่งของตนเอง

ภาษาท้องถิ่นของชนเผ่าไทแดงยังมีความสำคัญช่วยให้สังคมได้รู้ โดยเฉพาะที่ใช้เข้าไปในบทเรียกขวัญ ซึ่งเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่นของชนเผ่าไทแดง เพื่อให้ประชาชนเผ่าไทแดงรุ่นหลังได้รู้ ได้สืบทอดภาษาท้องถิ่นตนเอง ดังนั้นการเรียกขวัญคนป่วยจึงเป็นการเรียกที่มีความสำคัญต่อกับสังคม เพราะสามารถช่วยให้สังคมได้รู้จักการเรียกขวัญคนป่วยและภาษาท้องถิ่นของชนเผ่าไทแดงที่บ่งบอกถึงลักษณะความเป็นท้องถิ่นของตนเอง เป็นการสืบทอด เชิดชูวัฒนธรรม ฮีตคลองประเพณีและพิธีกรรมของชนเผ่าไทแดง โดยรวมก็คือของชาติลาวและเพื่อให้วัฒนธรรม ฮีตคลองประเพณี พิธีกรรมของชนเผ่าไทแดง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) ศึกษาบริบทชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน สปป.ลาว
- 2) ศึกษาบทเรียกขวัญคนเจ็บในพิธีกรรมของชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน สปป.ลาว
- 3) หาแนวทางในการอนุรักษ์บทพิธีเรียกขวัญคนเจ็บของชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน สปป.ลาว

ศึกษาบริบทชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน สปป.ลาว

ชนเผ่าไทแดง บ้านตะออนใต้ มีต้นกำเนิดมาจากถิ่นเก่ากะหยา (มกเจา) ประเทศเวียดนามในปัจจุบัน ซึ่งผู้นำพาการเคลื่อนย้ายมาอยู่อาศัยที่นี่มีเพียงแต่ 2 ครอบครัว ได้มาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินอยู่ที่นี่ พร้อมทั้งใส่ชื่อบ้านว่า บ้านสบสง นับแต่นั้นมา บ้านสบสงได้ผ่านมาหลายสมัยเวลานั้นไม่มีการพัฒนา เขาจึงได้เปลี่ยนชื่อบ้านสบสงมาเป็น บ้านตะออนใต้ปัจจุบัน มีทั้งหมด 30 ครอบครัว มีประชากร 112 คน หญิง 54 คน ภายใต้การปกครองของผู้ใหญ่บ้านและนายกเทศมนตรี เมืองเชียงค้อ ที่ได้นำประชาชนมาสร้างสรรคพัฒนาทำให้มีอยู่มีกิน มีความสงบสุข บ้านตะออนใต้เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองเชียงค้อ ห่างจากเทศบาลเมืองเชียงค้อ 6 กิโลเมตร ตั้งอยู่สองข้างทาง ของแขวงหัวพันมีพรมแดนติดกันบ้านต่อบ้าน ทางทิศเหนือติดกับบ้านห้วยมอญ บ้านตะออนใต้มีเนื้อที่ทั้งหมด 609,756 ตารางกิโลเมตร

ความเชื่อของชนเผ่าไทแดงเป็นการนับถือผีบรรพบุรุษเป็นส่วนมาก เช่น ผีพ่อแม่, ผีเรือน, ผีบ้าน เป็นต้น ส่วนทางด้านวัฒนธรรมและสังคม เผ่าไทแดงมีมูลเชื่อที่ขยันหมั่นเพียรในการทอผ้าปั่นฝ้าย มีศิลปะลวดลายที่สวยงาม การพูดจาที่มีสำเนียงอ่อนหวาน มีนิสัยถ่อมตน การแต่งกายแบบดั้งเดิมพื้นบ้าน มีการประดิษฐ์สร้างสรรคที่สวยงาม นับถือศาสนาผี, เล่นบุญกินเจียง, บุญข้าวใหม่, ด้านศิลปะวรรณคดีของชนเผ่ามีกลอนขับ นิทานพื้นบ้าน มีคำผญาสุภาษิต การแข่งขันฟ้อนดาบ ตีกลอง และมีการแต่งกายประจำเผ่าที่ส่วนมากผู้ชายจะใส่กางเกงเสื้อมัดข้อม ผ้าโพกศีรษะลายแดงหรือลายดำขาว ผู้หญิงจะใส่ผ้าชิ้นมุกเกาะจกดอกกลดลายตามความชอบ และจะใส่เสื้อสีแดงหรือสีฟ้าแก่แถบปลายแขน คอเป็นแถบสีแดง

ภาพที่ 1 การแต่งกายของชนเผ่าไทแดง บ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ

แขวงหัวพัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ที่มา: พอน เพ็งป๋นยา

การเรียกขวัญ นับว่าเป็นฮีตคองที่ปฏิบัติอันหนึ่งที่เกิดขึ้น ในชีวิตของคนลาวเป็นประจำ มีทั้งแบบง่าย ๆ และยิ่งใหญ่ตามแต่ละโอกาสในระดับครอบครัว, พ่อแม่, ปู่ย่า, ตายาย เรียกขวัญผูกแขนให้ลูกหลาน เมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ด้วยการแต่งพบายศรีเล็กๆ ประดับดอกไม้, ฝ้ายผูกแขน, ไก่ต้ม, เหล้าและข้าวสาร ก็เป็นอันว่าลงมือทำได้เลย ในระดับบ้านเมืองพบายศรีก็จะใหญ่ขึ้นงดงามวิจิตรมากขึ้น องค์ประกอบหลากหลายขึ้น บางเขตบั้งท้องถิ่น พบายศรีสูงหลายศอก สิ่งสำคัญในพิธีบายศรีคือ คำเรียกขวัญที่เป็นกลอนร้อย ภาษาลาวโบราณที่เป็นคำพูดในแง่แนะนำ, สั่งสอน, ตักเตือนและให้กำลังใจ ซึ่งมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น

ภาพที่ 2 เครื่องบูชาประกอบพิธีเรียกขวัญของชนเผ่าไทแดง บ้านตะออนใต้
เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ที่มา: พอน เพ็งป๋นยา

ศึกษาบทเรียกขวัญคนเจ็บในพิธีกรรมของชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้

บทเรียกขวัญของชนเผ่าไทแดง บ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน ที่หมอทำขวัญใช้เรียกเพื่อรักษาคนเจ็บป่วย บทเรียกที่ใช้เรียกเอาขวัญของคนเจ็บป่วยนั้นให้กลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว อยู่เหย้าอยู่เรือนของตน ถึงแม้ว่าขวัญนั้นจะอยู่แห่งใดก็ตามต้องเรียกกลับคืนมาให้ได้ การเรียกขวัญคือคนที่เป็นหมอจะใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะคมคาย นุ่มนวลเพื่อพูดกล่าวขวัญของคนเจ็บและผู้ที่จะได้นำเอาขวัญของคนเจ็บนั้นคืนกลับมา นอกจากนั้น บทเรียกขวัญส่วนมาก ได้กล่าวถึงการเรียกเอาขวัญของคนเจ็บป่วยอยู่ในสถานที่ต่างๆ ให้คืนกลับมา เป็นการกล่าวเตือนไม่ให้ขวัญนั้นไปหลงอยู่แห่งใดแห่งหนึ่ง

ให้กลับมาอยู่กับเนื้อกับตัวของตนเอง มาอยู่เหย้าอยู่เรือนตน

อีกทั้งจากการศึกษายังปรากฏลักษณะการสัมผัสในบทเรียกขวัญคนเจ็บ พบว่ามีการสัมผัสทั้งหมด 512 ครั้ง ซึ่งมีลักษณะการสัมผัส 2 ลักษณะอย่างชัดเจน เช่น สัมผัสนอก (แบบกลอนร้อย) และสัมผัสใน สัมผัสนอกมีทั้งหมด 178 ครั้ง และ สัมผัสในมี 2 ลักษณะ การสัมผัส ได้แก่ สัมผัสสระมี 4 ลักษณะคือ สัมผัสคูมี 58 ครั้ง สัมผัสเทียมแถมมี 50 ครั้ง สัมผัสเดี่ยวมี 2 ครั้ง สัมผัสคูมี 28 ครั้ง และสัมผัสพยัญชนะมี 2 ลักษณะการสัมผัสคือ สัมผัสเลียนอักษร 150 และ สัมผัสชั้นอักษร 46 ครั้ง โดยมีเนื้อหาและลักษณะการใช้คำดังต่อไปนี้

2.1 การขอร้องอ้อนวอนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เป็นการพูดถึงการอ้อนวอนขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้ช่วยตามหาขวัญลูกขวัญหลานที่ได้หนีหายไปอยู่ที่ใดที่หนึ่งจนทำให้เจ็บป่วย ฉะนั้นจึงขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจงช่วยตามหาเอาขวัญลูกขวัญหลานให้คืนกลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว ถึงแม้ว่าขวัญนั้นจะอยู่แห่งหนใดก็ตาม ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์จงนำเอากลับคืนมาให้ได้

บิตรยกຂວັນ...ອ່າສາທຸສາທຸສາມສິບໝູ່ຂວັນເຂົ້າສາມສິບໝູ່ຂວັນຫົວເອີຂວັນກົກຜູ້ຢູ່ເຖົ້າຂວັນເຖົ້າຜູ້ຢູ່ ໝັ້ນຍິນຍາວແຕ່ອ່າຫຼາຍ ເຈີນີໝັ້ນມົນຂຶ້ນຢູ່ສູ່ຈິງເອີລຸກໝັ້ນມີບຸກສູ່ຈິງໄດ້ຕົ້ນ, ໝັ້ນມີຮຽກຈັງມາໝັ້ນມີຫາຈັງເຖົ້າອັນວ່າຂວັນຫົວຫຼົງສາເຈົ້າຂວັນເຂົ້າຫຼົງສາຄົງບ່ອນເລີຂວັນຫຼວງໄດ້ເນີຂວັນຫຼວງຫຼວງພາບປາຍເຖົ້າ

ອັນວ່າຍິນໝັ້ນຮຽກຈັງມາຍິນໝັ້ນອ່າຈິງເຖົ້າມານ່າສິບຕູຕາມມານ່າໝັ້ນເມືອງຕູອ່າຮຽກ...ເອີເຈີນີແລ້ວຂວັນຫົວຫຼົງສາເຈົ້າບ່ອນເລີຂວັນເຂົ້າຫຼົງສາຄົງບ່ອນເລີໝັ້ນເມືອງຍັງມີສິບເຖົ້າເຖົ້າທ່າທ່າຕອງລ້າຕອງເຖົ້າເຖົ້າເຂົ້າ, ໝັ້ນເຖົ້າລ່າຂອນເອີຍັງມີບຸກກ່ອນເສົາເຈົ້າກ່ອນແສງໄຟຮຸ່ງໄຟເຫຼືອເອີຂວັນສັບຂວັນເມືອເຮືອນເມືອຍ່າວເຈີນີອັນຂວັນຫົວຫຼົງເຂົ້າປ່າມອນບ້ານເລີຂວັນຫົວອ່ອນເຂົ້າປ່າໄມ້,

ຂວັນເລີເຂົ້າໄປຢູ່ນ້ຳອັນຫ້ວຍກົກບ່ອນເລີຫ້ວຍປ່ອງບ່ອນເລີອັນວ່າຕອງອ່າຈິງຫົວຫຼົງເມືອອານມ່າບຸສູງບຸແລ້ງບຸລາບຸໂສງນາວບຸຍາວບານເງືອກຮຽກິນນ້ຳຕົກຕາງນັ້ນ. (ทอง เวน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2567)

บทเรียกขวัญ... อ่່าสาທຸສາທຸສາມສິບໝູ່ຂວັນເຂົ້າສາມສິບໝູ່ຂວັນຫົວເອີຂວັນກົກຜູ້ຢູ່ເຖົ້າຜູ້ຢູ່ ໝັ້ນຍິນຍາວແຕ່ອ່າຫຼາຍ ເຈີນີໝັ້ນມົນຂຶ້ນຢູ່ສູ່ຈິງເອີລຸກປຸກສູ່ຈິງໄດ້ຕົ້ນ ໝອມື້ເອີຍັງຈັງມາໝອມື້ເອີຍັງເຖົ້າ ອັນວ່າໝັ້ນມີຫາຈັງເຖົ້າອັນວ່າຂວັນຫົວຫຼົງສາເຈົ້າຂວັນເຂົ້າຫຼົງສາຄົງບ່ອນເລີຂວັນຫຼວງໄດ້ເນີຂວັນຫຼວງຫຼວງພາບປາຍເຖົ້າ

อันว่าอินหมอเฮียกจึงมายินหมออำจิงเต้ามานำสบตตามมานำหมอเมืองตุ้อเฮียก...เออเจอนี้แล้วขวัญหัว
หลงสาเจ้าบ่อนเลอขวัญเจ้าหลงสาคิงบ่อนเลอหมอเมืองยังมีลิปห่อเข้าเก้าห่อปาห่อตองล้าตองเต้าห่อเข้า
หมอเต้าล้าขอนเออยังมีปูก้อนเส้าเจ้ากอนแสงไฟสูงไฟเพื่อเออขวัญลับขวัญเมื่อเฮือนเมื่อข้าวเจอนี้อัน
ขวัญหัวหลงเข้าป้ามอนบ้านเลอขวัญหัวอ่อนเข้าป่าไม้

ขวัญเลอเข้าไปอยู่น้ำอันห้วยกบ่อนเลอห้วยป่องบ่อนเลออันว่าตองอำจิงหัวหลงเมื่ออานมาปุ
สูงปูล่างปูลาปุโส่งนาวปุยวปานเงือกสูงกินน้ำตกตางนั้น

ความหมายของบทเรียกขวัญข้างต้นเป็นการพูดถึงการอ่อนนวยทรมองกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ก็
คือการเรียกหาขวัญของคนเจ็บป่วยให้คืนกลับมา ตามที่หมอเรียกขวัญได้เรียกให้กลับมาอยู่กับเนื้อกับ
ตัว ถึงแม้ว่าขวัญจะหลงหายไปอยู่กับหูกวางหูกพานหรือในสถานที่อื่นที่ใดก็ตาม ให้หมอเรียกขวัญ
คืนกลับมา ฉะนั้นให้รู้ว่าการเรียกขวัญลูกขวัญหลานให้กลับมาอยู่กับเนื้อกับพ่อแม่ จึงได้
กล่าวถึงการอ่อนนวยทรมองไปหาเอาขวัญลูกขวัญหลานคืนกลับมา ถึงแม้ว่าขวัญนั้นจะอยู่แห่งหนใดก็ตามให้
หมอเรียกขวัญเอาขวัญคืนมาให้ได้ ขวัญตกไปกับน้ำไปอยู่กับเงือกกับรุ่งก็ให้เรียกเอาขวัญ ขวัญไปตก
อยู่ป่าก็ให้ไปเอากลับมาให้ได้ ขวัญไปตกอยู่กับผีคนใดก็ตามให้ไปเอาเงินทองไปซื้อไถ่เอามาให้ได้ ดังใน
บทเรียกขวัญหลงอยู่ป่า ดังนี้

บิดรุกรຂວັນ...ອ່າສາທຸສາທຸກ່າວຄວາມມາກເມືອບ່ອງສອງຫຼອດວາມດີຄວາມຍັດ
ເມືອບ່ອງສອງໜັງ, ບ່ອງຫຼຸຊ້າຍຈັງງວາກມາບ່ອງຫຼຸຂວາຈັງງວາກເດົາ ໜ່ເມືອງຂົນເດັງ
ໝູ່ຂວັນເຂົາເຈົ້າເສືອ, ອັນວ່າເກົາສິບໝູ່ຂວັນເຂົາ, ຂວັນຫົວເຈົ້າອ່າຂວັນຜາໝິດອັນສູ້ລົມ
ຂວັນຕີນຜົມສັ່ເຫືອ, ຂວັນເອື້ອໄຫຼອນໝອນຂວັນເມືອເຮືອນນ່າອ່າບໍ່ເອ້ມຂວັນປຸກເຂົ້າກໍ
ແຫຼ່ກກ່າບຽງເຮືອນອັນວ່າຂວັນກົກຜູ້ບຽງເປັນເຈົ້າ, ຂວັນເກົາປູຮຽນເປັນນາຍຂວັນບາຍບູ
ຢູ່ຍືນເຖິງເຖົາ, ໂຂ່ໄດ້ຍືນສຽງຂົນຈັງລຸກໄດ້ຍືນສຽງບຸກຈັງຕີນໃດເນີ ເຈີນີແລ້ວເຂົ້າຈັບເຂົ້າ
ເຫື່ຮາງອັນວ່າບໍ່ໄດ້ເຕືອບາງໄດ້ສ້າງແຕ່ລະອ່າເຈົ້າເສືອຍັງຫາເປັນໄສ່ຫຼົວເຫຼີຕີບພາໄສ່ຫຼົວ
ໜາຕັບເສືອ, ເອີເລົາເຂົ້າກໍບໍ່ຫວານເລົາຈານແຕ່ກໍບໍ່ແຈບແນບບໍ່ອຸ່ນໂຕມຄົງ, ລຸກໄປຍັງ
ເຈັບລຸກນັ່ງເຈັບຂາ, ແຕ່ອ່າຫຼາຍເຈີນີແລ້ວລຸກໄປຍັງເຈັບເຂົ້າດັງເຫຼົາແລ້ວຍັງເຈັບອ່າຂາ,
ແຕ່ຫຼາຍກ່ອນວ່າຕູມີຈັງກວງເຮືອນຕູມີບຸກກັບຫາດເສືອບ່າດຊ້າວໄມ້ຮີໄລ່ກຸ້ງຢູ່ໄວ້ເຂັມລົງ
ຕູຈັງອົງເສືອເມືອຫາແມ່ມົດ ອ່າບິດເສືອເຫື່ອ່າໝູ່ແຕ່ອ່າຫຼາຍຕ່ອ່າປີອ່າເຍືອງກາຍວ່າຜີ
ອິນບໍ່ໄດ້ຮ່າອິນບໍ່ໄດ້ຕໍ່ໄດ້ແຕ່ຂົນຫົວຫຼົງສາເຈົ້າເຂົ້າຫຼົງສາຄົງ, ອັນວ່າຂວັນຫົວຫຼົງເຂົ້າປ່າ
ມອນເລີເນີຂວັນຫົວອ່ອນເຂົ້າປ່າໄມ້ແຕ່ອ່າຫຼາຍເຫື່ງຫຼົງໄປຕາງຜ່ານາໄປອ່າຊ້າຍຫຼາຍຫຼົງໄປ
ຕາງຕັງເຫື່ມັນບຽງວຽງຈັນຕີກ່ວາງ,

ອ່າຫຼົງໄປຕາງກົກຍັງຂວັນໄຫ້ ອັນວ່າຫຼົງໄປນາງຕາງໂຂ່ ຂວັນບານເຍືອງອ່າກົງ
ແຕ່ອ່າຫຼາຍ, ເຈີນີແລ້ວຈັງເອົາໝ່ເມືອງມາເອີນຂວັນເຂົາໝ່ເກົາມາເອີນຂວັນຄືນ, ແຕ່ອ່າ
ຫຼາຍໝ່ເມືອງຈັງມາຮູ່ຂວັນເຂົາ, ຂວັນເກົາຈິມາຮູ່ຂວັນຄືນອັນວ່າຂວັນຫັນວ່າໝ່ເມືອງຈິ
ສັບຂວັນເມືອແນວປຶງງົວເຂົາລາຍກ່ອນເນີ, ໝ່ເມືອງຈິມ່ອນເມືອແນວປຶງຄອຍຫຼວງເຂົາ

ອ່າດ່າງແຕ່ອ່າຫຼາຍເຈີນີແລ້ວຂວັນຫົວເລີຍັງຫຼັງສາເຈົ້າ, ອັນວ່າຂວັນເຂົ້າເລີຍັງຫຼັງສາຄົງ
 ແຕ່ອ່າຫຼາຍເຈີນີແລ້ວຫຼົງໄປນຸ່ງຕົວໄອ່ນເອ່ນບາຍຜາບ່ອນເລີບໍ່ມາເຕືອ, ຫຼົງໄປນຸ່ງຕົວຈຸ
 ຈາບາຍໄມ້ບ່ອນເລີຂົນມັນເຍືອງບາຍອັນຈ່າມຄາ ອັນວ່າຂົນມັນເຍືອງຕາມອ່າຂໍ້ແຕ່ອ່າ
 ຫຼາຍເຈີນີແລ້ວຫຼົງໄປຢູ່ນ່າບໍ່ແມ່ເຫຍື່ອາຍອ່າຫຼວງດີເລີ, ໝ່ເມືອງຈິຣຽກເອີນອ່າເຕົ້າຫຼົງ
 ເຂົ້ານັບໝ່ເຕົ້າຈິໄດ້ເອີນຄົນແຕ່ອ່າຫຼາຍຍາຫຼົງໄປຢູ່ອັນວ່າຕົວກົກຢູ່ວາງແຫຼ້ໃດເນີຍາຫຼົງ
 ໄປຢູ່ຕົວແຂ້ວາງຫຼວງ, ຍາຫຼົງໄປນຸ່ງຕົວສາມທາງບາງສາມໄລ່ມ,
 ໝ່ເມືອງເອີນເຕົ້າບູກເຂົ້າຕາງນັບໝ່ເມືອງເອີນຄົນຍາຫຼົງໄປອັນວ່າຕົງເຫຍື່ອມັນ
 ບູງໃດເນີຍາຫຼົງໄປວຽງຕົ້ອາກ້ວາງແຕ່ອ່າຫຼາຍເຈີນີແລ້ວຕາງ, ຕາງກົບເປັນເຍືອງຕາງໄຂວ່
 ເຍືອງຕາງກົມ (ທອງເວີນ, ສັມພາຍຸເມື່ອວັນທີ່ 12 ມີນາ ຄຸມ 2567)

ບທເຣີຍກວັຍ...ອ່າສາທຸສາທຸກລ່າວກວາມມາເມື່ອປ້ອງສອງຫຼວກວາມດີຄວາມຂັດເມື່ອປ້ອງສອງຫນ້າ ປ້ອງ
 ຫຼ່າຍຈັ່ງຫວາກມາປ້ອງຫຼວກຈັ່ງຫວາກເຕົ້າ ຫມອເມືອງຂັ້ນເຕັກຫມູ່ວັຍເຂົ້າເຈົ້າເສື້ອ ອັນວ່າເກົ້າຄົບຫມູ່ວັຍເຂົ້າ
 ວັຍຫົວເຈົ້າອ່າວັຍຜາຫມິດອັນສູ້ຄມ ວັຍດິນຫມູ່ສູ້ເຫືອ ວັຍເອື້ອໄຫລອຸນຫມອນວັຍເມື່ອເຣືອນນ່າອ່າປ້ອເມ
 ວັຍປຸກເຂົ້າກໍ່ແຫລັກຳເປຶຍເຣືອນອັນວ່າ ວັຍກຸກ ຜູ້ເປຶຍເປັນເຈົ້າ ວັຍເກົ້າສູ້ເຮືອນເປັນນາຍວັຍປາຍຢູ່ຍື່ນ
 ເຄິງເຄົ້າ ໂປໄດ້ຍິນເສີຍຂັ້ນຈັ່ງລຸກໄດ້ຍິນເສີຍປຸກຈັ່ງດິນໃດເນື້ອ ເຈນີ້ແລ້ວເຂົ້າຈັບເຂົ້າເຫືອສາງອັນວ່າບ່ອໄດ້ເຕືອ
 ປາງໄດ້ສ້າງແຕ່ລະອ່າເຈົ້າເສື້ອຍັກເປັນໄສ້ຫລັງເຍື່ອດິບພາໄສ້ຫລັງຫນາດັບເສື້ອ ເອເລເເຂົ້າກໍ່ບໍ່ຫວານເລາຈານ
 ແຕ່ງກໍ່ບ່ອແຈບແນບບໜ່ອນໂຕມຄິງ ລຸກໄປຍັງເຈັບລຸກນັ່ງເຈັບຫາ ແຕ່ອ່າຫລາຍເຈນີ້ແລ້ວລຸກໄປຍັງເຈັບເຂົ້າຕັ້ງເຄົ້າ
 ແລ້ວຍັງເຈັບອ່າຫາ ແຕ່ຫລາຍກ້ອລ່າງຫມືຈັ່ງກວງເສືອນຫມືປຸກກັບຫາເສື້ອປາດຫ້າວໄມ້ສີໄລ່ກ່ອນຢູ່ໄລ່ເຈັມລຸກຈັ່ງອັງ
 ເສື້ອເມື່ອຫາແມ່ມຄ ອ່າປລດເສື້ອເຫືອອ່າຫມອແຕ່ອ່າຫລາຍຕອອ່າປື່ອ່າເຍື່ອກາຍວ່າຜືອ່າອັນບ່ອໄດ້ສ່າອັນບ່ອໄດ້ຕອໄດ້
 ແຕ່ຫນ້າຫລຽນເຈົ້າເຂົ້າຫລຽນສາຄິງ ອັນວ່າວັຍຫົວຫລຽນເຂົ້າປາມອນເລອເນອວັຍຫົວອ່ອນເຂົ້າປາໄມ້ແຕ່ອ່າຫລາຍ
 ເຄິງຫລຽນໄປຕາງຜ່ານ່າປາຫ້າຍຫລາຍຫລຽນໄປຕາງຕົວເຫຍື່ອມັນເປຶຍເວີຍຈັດັກວັງ

ອ່າຫລຽນໄປຕາງກວັຍວັຍໄຫ້ ອັນວ່າຫລຽນໄປນາງຕາງໂປ ວັຍປານເຍື່ອອ່າກິງແຕ່ອ່າຫລາຍ ເຈນີ້ແລ້ວ
 ຈັ່ງເອຫມອເມືອງມາເອີນວັຍເຂົ້າຫມອເຄົ້າມາເອີນວັຍຄິນ ແຕ່ອ່າຫລາຍຫມອເມືອງຈັ່ງມາສູ່ວັຍເຂົ້າ ວັຍເຄົ້າຈິມາ
 ສູ່ວັຍຄິນ ອັນວ່າວັຍຫົວຫມອເມືອງຈິສັບວັຍເມືອແນວປິ່ງຈັວເຈາລາຍກ່ອນເນອ ຫມອເມືອງຈິມອ່ອນເມືອແນວ
 ປິ່ງຄອຍຫລຽນເຂາອ່າດ່າງແຕ່ອ່າຫລາຍເຈນີ້ແລ້ວວັຍຫົວເລຍັງຫລຽນເຈົ້າ ອັນວ່າວັຍເຂົ້າເລຍັງຫລຽນສາຄິງແຕ່
 ອ່າຫລາຍເຈນີ້ແລ້ວຫລຽນໄປນ່າດ້ວ ໂອ່ນເອ່ນປາຍຜ່າບ່ອນເລອບ່ອມາເຕືອ ຫລຽນໄປນ່າດ້ວຈຸຈາປາຍໄມ້ບ່ອນເລອ
 ຫນມັນເຍືອງປາຍອັນຈ່າມຄາ ອັນວ່າຫນມັນເນື່ອງຕາມອ່າຂໍ້ແຕ່ອ່າຫລາຍເຈນີ້ແລ້ວຫລຽນໄປຢູ່ນ່າປ້ອແມ່ເຫຍື່ອວາຍ
 ອ່າຫລຽນຕີເລອ ຫມອເມືອງຈິເສີຍເອີນອ່າເຕົ້າຫລຽນເຂົ້ານັ້ນຫມອເຄົ້າຈິໄດ້ເອີນຄິນແຕ່ອ່າຫລາຍຫລຽນໄປຢູ່ ອັນ
 ວ່າດ້ວກວກຢູ່ວາງແຫລັກໃດເນຍາຫລຽນໄປຢູ່ດ້ວແຂ້ວາງຫລຽນ ຫລຽນໄປນ່າດ້ວສາມຫາງສາມໂຈ່ມ

ຫມອເມືອງເອີນເຕົ້າປຸກເຂົ້າຕາງນັ້ນຫມອເມືອງເອີນຄິນຫລຽນໄປ ອັນວ່າຕາງເຫຍື່ອມັນເປຶຍໃດເນອຫລຽນໄປ
 ເວີຍຕີ່ອ່າກວັງແຕ່ອ່າຫລາຍເຈນີ້ແລ້ວຕາງ ຕາງກົບເປັນເຍື່ອຕາງໂປວິ່ງເຍື່ອຕາງຄິນ ວັຍຫົວເຈນີ້ແລ້ວ ອັນວ່າມາ

นำสบหมอเจ้าตูตามใดเนอมานำความหมอเมืองตูอ่าเฮียก อันว่าหมอเมืองคูมีตัวส้อมแสงใดเนอมีตัวส้อม
แสงไฟส่องไฟเชื้อแต่อ่าหลาย เจอนี้ปูก กอนแสงแสงไฟส่องไฟเชื้อมาสบขวัญหัวคินเจ้าสบขวัญเข้าคิน
เฮือน อันว่าหมอเมืองจั่งจิมียเข้าหมอเจ้าจั่งจิมียอ่าแลงเมียวขวัญใดเนอสาทุเข้าขวัญนี้ละเอิ้นมาสู่มายเอ.

2.2 บทเรียกขวัญการห้ามขวัญและการบอกเตือนขวัญของคนป่วย

เป็นการพูดถึงการห้ามขวัญของคนป่วย การกล่าวบอกเตือนขวัญไม่ให้ไปเที่ยวเล่นอยู่สถานที่
อื่นๆ ให้ขวัญนั้นกลับมาอยู่กับเนื้อกับตัวของตน

บิตรฎกຂວັນ:...ອ່າອັນວ່າເຈົ້ນີ້ແລ້ວຢູ່ນ່າເຕົ້າໂອ່ນເອ່ນປາຍຜາບ່ອນເລືອງຈາ
ປາຍໄມ້ຈາມຈາຂາໄຂ່ນຈາມກ່ຢູ່ບ່ອນນັ້ນມີປ່ວຍອ່າຫຼວງເບີຂວັນເຮືອງຮຸ່ມາ

ຂວັນຜາໝິດສູ້ລົມຂວັນຕົນຜົມສູ່ເຫືອ ຂວັນເອື້ອໄຫຼໝູນໝອນຂວັນບອນ
ເຮືອນນ່າລູກຂວັນຜູກເຂົ້າກໍ່ແຫຼ້ກໍ່ກ່າບຽງເຮືອນ. ເອື້ອນໝໍເອື້ອນຈິງມາຍິນໝໍຫາຈັ່ງເຕົ້າ
ມາເຂົ້າອູ່ເຕົ້າຕູບາ,

ມາເຂົ້າຫຼາໝໍເມືອງຕູເອ່ຍໄດ້ເບີເຈົ້ນີ້ແລ້ວຜູ້ອີງຕູເອ່ຍຫຼາລາຍຜູ້ຈ່າຕູເອ່ຍຫຼາແຫຼ
ອັນແຄນອ້າຍແກ່ແຕ່ຕູເອ່ຍແປ່ອ່າຫຼາອອນລາຍແຕ່, ອັນວ່າເຈົ້ນີ້ຮຸ່ມາເອີ. (ทองเวิน
, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2567)

บทเรียกขวัญ...ອ່າອັນວ່າເຈົ້ນີ້ແລ້ວຢູ່ນ່າເຕົ້າໂອ່ນເອ່ນປາຍຜາບ່ອນເລືອງຈາປາຍໄມ້ຈາມຈາໂຈ່ນ
ຈາມກອກຢູ່ບ່ອນນັ້ນມີປ່ວຍອ່າຫຼວງເບີຂວັນເຮືອງຮຸ່ມາ

ขวัญผาหมิดลุ่มขวัญตีนผมสู่เหือ ขวัญเอื้อโหลหมุนหมอนขวัญนอน เฮือนนำลูกขวัญผูกเข้า
กอกเหล็กก่เปียงเฮือน เอยินหมอเอิ้นจิงมายินหมอหาจั่งเจ้ามาเข้าอู่เจ้าตูปา

มาเข้าหลาหมอเมืองคูเอ๋ยไค้เนอเจอนี้แล้วผู้อิงคูเอ๋ยหลาหลายผู้จ่าคูเอ๋ยหลาแลอันแค้นอ້ายแก่แต่
คูเอ๋ยแป่อ่าหลาอนลายแต่ อันว่าเจอนี้สู่มายเอ.

ความหมายของบทเรียกขวัญที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นการพูดถึงการห้ามขวัญคนป่วยไม่ให้ไป
เที่ยวเล่นอยู่ในสถานที่ต่างๆ เช่น ขวัญเจ้าไม่ให้ไปอยู่ปลายผาปลายไม้ ขวัญเจ้าไม่ให้ไปอยู่ภูอยู่ผากลับ
ไปแล้วจะหลงอยู่ในป่าไม่กลับมาเหย้ามาเรือน ขวัญเจ้าไม่ให้ไปอยู่ป่าอยู่ภู ตามความเชื่อมาตั้งแต่
โบราณถ้าหากเอาขวัญไปแล้ว คนนั้นก็ตาย ให้ขวัญมากับหมอเมืองเจ้าไม่ให้ไปหลงอยู่กับผีที่ไหน
ให้ขวัญนั้นกลับมาบ้านมาเหย้า ดังนั้นไม่ให้ขวัญคนป่วยไปอยู่ที่อื่น ถ้าหากขวัญไปอยู่ที่อื่นแล้วกลัว
ขวัญนั้นจะไม่รู้ทางกลับมา

2.3 การเรียกขวัญของผู้ที่เจ็บป่วยนั้นให้กลับมาอยู่กับเนื้ออยู่กับตัว

เป็นการพูดถึงการเรียกขวัญคนป่วยให้มาอยู่กับเนื้อกับตัวของตนเอง เป็นการให้กำลังใจคนป่วย เป็นการ โน้มน้าวจิตใจทำให้คนป่วยมีความสบายอกสบายใจ

บิดรฺยกຂວັນ:...ຂວັນຫົວເຈົ້າຫຼືເຂົ້າປ່າແຫ່ງຕື່ໝອງບ່ອນເລີດຂວັນກອງໄປຢູ່ນ່າຕ້າວຮ່ອງແຫ່ງຂວັນແກ້ວບູຮືອຮອງຄຶງຕົກບ່ອນນັ້ນໝໍເມືອງຈິເຕົ່າ

ຂວັນເຈົ້າຈິໄດ້ອາຄົນແກ້ວເຈົ້າຈິນີ້ອັນວ່າມາເຍືອນຕົກລົງບູກໄມ້ເມືອງຕື່ໝໍເມືອງລົງເອັດເມືອງບຽງຍັງຈຶຢູ່ຍືນເຖິງເຈົ້າໄດ້ເມື່ອເຈົ້າຂວັນຄ້າງູ່ປ່າແຫ່ງຕື່ໝອງຢ່າຄ້າງຢູ່ຫົນອອງຕື່ຮ້າຍຢ່າຄ້າງຢູ່ນ່າຫ້ວຍກົກບ່ອນເລີ.

บทเรียกขวัญ...ขวัญหัวเจ้าหลงเข้าไปแห้วตีหมองบ่อนเลอแค่ขวัญกองไปอยู่น้ำต้าวช่องแห้วขวัญแก้วปูเสื่อ ฮองคิงตกบ่อนนั้นหมอเมืองจืเต่า

ขวัญเจ้าจืได้เอาคืนแก่เจ้าเจอนี่อันว่ามาเขยอ้นตกลงปลูกไม้เมืองเตื่อหมอเมืองลงเอดเมืองเปียงยังจืออยู่ยี่นถึงเถ้าได้เนอเจอนี่ขวัญค้ำงูป่าแห้วตีหมองย่ำค้ำงูยี่นอองตี้ฮ้ายค้ำงูยี่นน้ำห้วยกบบ่อนเลอ.

ความหมายของบทเรียกขวัญเป็นการเรียกเอาขวัญต่างๆของคนป่วยให้กลับคืนมา ขวัญของเจ้าหลงไปอยู่ในป่าช้าที่หมองมัว ขวัญกองไปอยู่กับขวัญแก้วปูเสื่อรองตัวขวัญเจ้าอย่าค้ำงูบนหินอองตี้ฮ้าย ดังนั้นจึงไม่ให้ขวัญเจ้าไปไหนขวัญเจ้าอยู่กับเนื้อกับตัวของตนเอง

แนวทางในการอนุรักษ์บทเรียกขวัญคนเจ็บของชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน สปป.ลาว

ในการอนุรักษ์บทเรียกขวัญคนเจ็บของชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน สปป.ลาว ได้ทำการเผยแพร่ความรู้ทางพิธีกรรมสู่สาธารณชนผ่านการจัดทำเทปบันทึกเสียงบทเรียกขวัญคนเจ็บในแต่ละบท เนื่องจากชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ มีภาษาพูด(ไทแดง)เป็นของตนเองแต่ไม่ปรากฏภาษาเขียน(ไทแดง)อย่างชัดเจน และไม่ได้มีแบบแผนการเขียนที่แน่ชัด ส่วนผู้ใดที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อสืบทอดให้เป็นผู้นำพิธีเรียกขวัญคนเจ็บก็จะใช้วิธีการฟังและท่องตามจนจำได้ ผู้ศึกษาจึงได้คิดค้นแนวทางที่จะทำให้การอนุรักษ์บทพิธีเรียกขวัญคนเจ็บของชนเผ่าไทแดงบ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน สปป.ลาว ที่มีความมั่งคั่งทั้งทางภาษาและพิธีกรรม จะยังคงอยู่และได้รับการสืบทอดรุ่นต่อรุ่นอย่างไม่ผิดเพี้ยนไปจากแบบฉบับของคนในยุคก่อนมากนัก จึงได้มีการเสนอแนวทางในการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีและวัฒนธรรมการของชนเผ่าไทแดง บ้านตะออนใต้ เมืองเชียงค้อ แขวงหัวพัน สปป.ลาว ให้มีการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็กผ่านสื่อออนไลน์ ดังนี้

1. จัดทำวิดีโอการ์ตูนประกอบเสียงที่อธิบายประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน ลงในสื่อออนไลน์
2. จัดทำวิดีโอการ์ตูนประกอบบทเรื่อกขวัณเจ็บ ในแต่ละลักษณะ โดยใช้ภาษาไทยแดงควบคู่ไปกับการแปลออกมาเป็นคำอ่านภาษาลาวและมีการแปลเป็นคำอ่านภาษาไทย

และที่สำคัญเมื่อได้สื่อออนไลน์เรียบร้อยแล้ว ให้มีการส่งต่อไปยังโรงเรียนในเขตเดียวกัน หรือโรงเรียนในภาคอื่นๆ เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในพิธีดังกล่าว และอีกสิ่งหนึ่งที่จะขาดไม่ได้ในการอนุรักษ์ สืบทอด พิธีกรรมในชุมชน คือ การสร้างเข้าใจ ความรัก และความสามัคคีในชุมชน โดยให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมในการออกความคิดและในการลงมือปฏิบัติร่วมกัน

บทสรุป

การเรียกขวัญคนเจ็บที่ใช้บทเรื่อกขวัณของชนเผ่าไทแดง เป็นการขอร้องอ้อนวอนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้ตามหาขวัญลูกขวัญหลานที่ได้หลงหายไปอยู่ในที่ใดที่หนึ่งทำให้มีการเจ็บป่วย ฉะนั้นจึงขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจงช่วยตามหาเอาขวัญลูกขวัญหลานให้กลับคืนมาอยู่กับเนื้อกับตัวของตนเอง ถึงแม้ว่าขวัญนั้นจะอยู่แห่งหนใดก็ตาม ขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์จงนำเอาขวัญนั้นคืนกลับมาให้ได้

ทางด้านเนื้อหาที่ได้พูดถึงการห้ามขวัญของคนป่วย การกล่าวบอกเตือนขวัญไม่ให้ไปเที่ยวเล่นอยู่ในสถานที่อื่นๆ เช่น ไม่ให้ไปเที่ยวเล่นกับกิ้งก่าปลา, อยู่กับภู ผา ป่าไม้, ไม่ให้ไปเล่นเปรอะเปื้อน... ให้ขวัญนั้นกลับมากอยู่กับเนื้อกับตัวของตน การเรียกขวัญของผู้ที่เจ็บไข้ได้ป่วยนั้นให้กลับมากอยู่กับเนื้อกับตัว เป็นการให้กำลังใจคนป่วย เป็นการกระตุ้นจิตใจทำให้คนป่วยมีความสบายอกสบายใจ เช่น พ่อแม่ญาติพี่น้องได้มาพบหน้ากัน พร้อมพากันมาเรียกเอาขวัญของลูกหลานตนเองให้กลับคืนมาอยู่กับเนื้อกับตัว มาอยู่เหย้าอยู่เรือนของตนเอง เมื่อเป็นอย่างนั้นพวกเขาจะเข้าใจว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั้งปวงเป็นผู้สร้างปรากฏการณ์นั้นขึ้นมาเพื่อทำลายพวกเขา จึงนำพวกเขาไปถึงจุดที่เชื่อถือแบบงมงาย เพื่ออยากหลุดพ้นจากเหงามืดแห่งความล้าหลังและน่ากลัวนั้น พวกเขาไม่มีวิธีการอื่นใดนอกจากการไหว้วอนขอกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อปกป้องคุ้มครอง

การเชื่อถือของชาวไทแดงทางด้านฮีดคองประเพณี จึงมีรูปแบบในการอ้อนวอนขอร้อง ขอความเห็นใจและการช่วยเหลือต่างๆ เช่น คำเรียกขวัญที่พูดตามลัทธิไสยศาสตร์วิชาว่าด้วยมนตร์คาถาของคนโบราณแบบงมงายตามจิตสำนึกของชาวโบราณเมื่อใดก็เข้าใจว่าผู้ที่เหนือกว่าคน นั้นเป็น ผี ที่อยู่ในที่ใดที่หนึ่งต่างหาก ซึ่งคนเราไม่สามารถมองเห็นได้ เมื่อคนเราหากทำผิดฮีดคองแล้ว ผีนั้นจะทักท้วงและให้โทษ ทำให้คนไม่สบาย ถ้าอยากหายจากโรคโรคาที่เชื่อกันว่าก็เพราะผี ทำให้คนโบราณได้พากันประดิษฐ์แต่ง คำเรียกขวัญขึ้นมาเพื่อเช่นเหย้าขอร้องอ้อนวอนกับผีต่างๆ ถึงแม้ว่าการให้พร

ผู้ขำขวัญ การเหยาหรือซ้องและการลงเทียมจะมีลักษณะแตกต่างกัน แต่ด้านเนื้อหาทั้งหมดจะมีจุดประสงค์อันเดียวกัน เนื้อหาหลักเป็นการพูดกับผี พูดกับแดนแบบเหลือเชื่อ คำโอมที่พูดกับคนเป็นการขำขวัญให้คน ผู้ขำขวัญให้สัตว์และพาหนะต่างๆ เช่น ผู้ขำขวัญควาย, ช้าง, เกวียน, รถ และอื่นๆ ซึ่งในงานวิจัยของ (Itdhiphol, 2015) กล่าวไว้ว่า วิธีการรักษาโดยการใช้คำพูดเพื่อปลอบประโลมใจแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของคำพูดว่ามีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้ฟัง เพราะเมื่อผู้ฟังเกิดขำขวัญและกำลังใจยอมทำให้มีพลังกำลังและเรี่ยวแรงที่จะลุกขึ้นมาต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งแนวทางทางการรักษาในรูปแบบนี้เป็นความเชื่อส่วนบุคคลรวมทั้งเป็นการแสดงให้เห็นว่าถ้ามนุษย์มีความเชื่อถือและศรัทธาต่อสิ่งใดยอมก่อให้เกิดกำลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ

ความเชื่อและพิธีกรรม ยังมีการเรียนรู้ถ่ายทอดสืบต่อกันมา และเป็นส่วนที่สำคัญอย่างมากในการพัฒนาสังคมและชุมชนให้มีศักยภาพ มีความเข้มแข็ง และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข ฉะนั้น

ความเชื่อและพิธีกรรมไม่ได้เป็นเรื่องไร้สาระหรือเป็นเรื่องความมงายหากแต่เป็นระบบคุณค่าที่สำคัญทางสังคมของชุมชน จึงกล่าวได้ว่าความเชื่อและพิธีกรรมเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์อย่างมีอาจแยกออกจากกันได้

เอกสารอ้างอิง

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สิวญจแสง กอนนิจ, (2013), อัฒจะบานุกรมภาษาลาว (ลาวแปลลาว), 2.000ฉบับ, 02, พิมพ์ครั้งที่ ๑, เชียงใหม่.
- สอนสะนิต บุนตะวง, (2012), ภาววจนิกสาทิกาทาน และภิกขา, มะทาวิทะยาไล สุลานุนิจ, ฉบับระดะดิพิมพ์เมืองลาว.
- แสงฟ้า ไทลานุนุภาพ, (2005), ภาษาสาธิตน่ารู้, ภาษาวิจาภาษาลาวฉบับระดะดิ - สีสานมอวนฉินระนะฮักสอนสาธิต มะทาวิทะยาไลแชน้จาด.
- บุนเว็ด ทัมมะจัก และมะทาแถว สิริวิงสา, (2004), ปะเวนิวิทิกาทาริดอญบูรานลาว, พิมพ์ครั้งที่ ๑, เชียงใหม่.
- Bowen, J .J. (2011).Religions in Practice: An Approach to the Anthropology of Religion.Boston: Prentice Hall.
- Morris, Brian. (2006). Religion and Anthropology: A Critical Introduction. Cambridge:Cambridge University Press.
- Phaethong, B. (1997). Bai Sri : A symbol of life rituals. Bangkok: Fine Arts Department (In Thai)
- Itdhiphol, A. (2015). Oul recalling in therapeutic ceremonies of the Phu-Thai shamans. Journal of Liberal Arts, 7(1), 35-55.
- Thammawat, J. (1987). Folklore. Maha Sarakham: Srinakharinwirot University, Bangkok